

ТЕТЯНА ГІЛЬБЕРГ
СВІТЛАНА БОЙКО
НІНА ПАВИЧ

Я ПІЗНАЮ СВІТ

1
клас

ЧАСТИНА 2

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

УДК 57.081.1(075.2)

Г47

АВТОРИ: Тетяна Гільберг, Світлана Бойко, Ніна Павич

Я ПІЗНАЮ СВІТ

Експериментальний навчальний посібник
для 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів –
учасників всеукраїнського експерименту

Ч А С Т И Н А 2

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради
з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(лист ІМЗО від 30.08.2017 р. № 21.1/12-Г-619)*

Київ «Генеза» 2017

Р е ц е н з е н т и: *І.М. Шоробура*, доктор педагогічних наук, професор Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії; *В.В. Тарнавська*, учитель початкових класів НВК № 10 м. Хмельницького, учитель-методист.

Е к с п е р т и: *А.В. Лотоцька*, головний спеціаліст відділу дошкільної та початкової освіти департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України; *З.М. Хитра*, викладач природничих дисциплін Університетського коледжу Київського університету ім. Бориса Грінченка

Усі тексти в посібнику призначено для читання дорослими

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

(інтегровані освітні галузі):

Природознавча

Мистецька

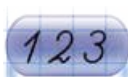
Громадянська та історична

Мовно-літературна

Технологічна

Математична

Соціальна і здоров'язбережна

ISBN 978-966-11-0884-3

ISBN 978-966-11-0887-4 (ч. 2)

© Гільберг Тетяна, Бойко Світлана,
Павич Ніна, видавництво «Генеза», 2017
© Видавництво «Генеза», оригінал-макет,
2017

ОСІНЬ

ЯК УПІЗНАТИ ОСІНЬ?

1. **Ранкова зустріч «Осінь».** Яка пора року надворі? Як ви розумієте прислів'я?

- В осінній час сім погод у нас: сіє, віє, крутить, мутить, шумить, гуде і зверху йде.
- Весна красна квітками, а осінь — плодами.
- Осінь сумна, а весело жити.
- Як вересніє, то й дощик сіє.

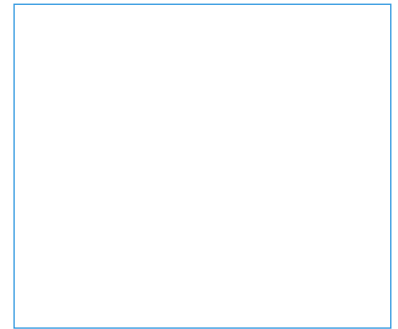
2. **Послухайте вірш.** Розфарбуйте емблему осені або створіть власну з опорою на вірш.

ОСІНЬ НАМАЛЮЮ

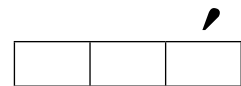
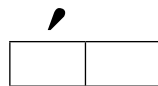
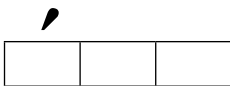

Вітерець-пустунець
Між дерев гарцює.
Я візьму свій олівець,
Осінь намалюю.
Верби в жовтому вбранні
Опустили віти.
Відлітають журавлі,
Журяться за літом...

Валерій Зінченко

3. **Попрацюйте парами.** Назвіть місяці осені. Як утворилися назви місяців? Дослідіть.

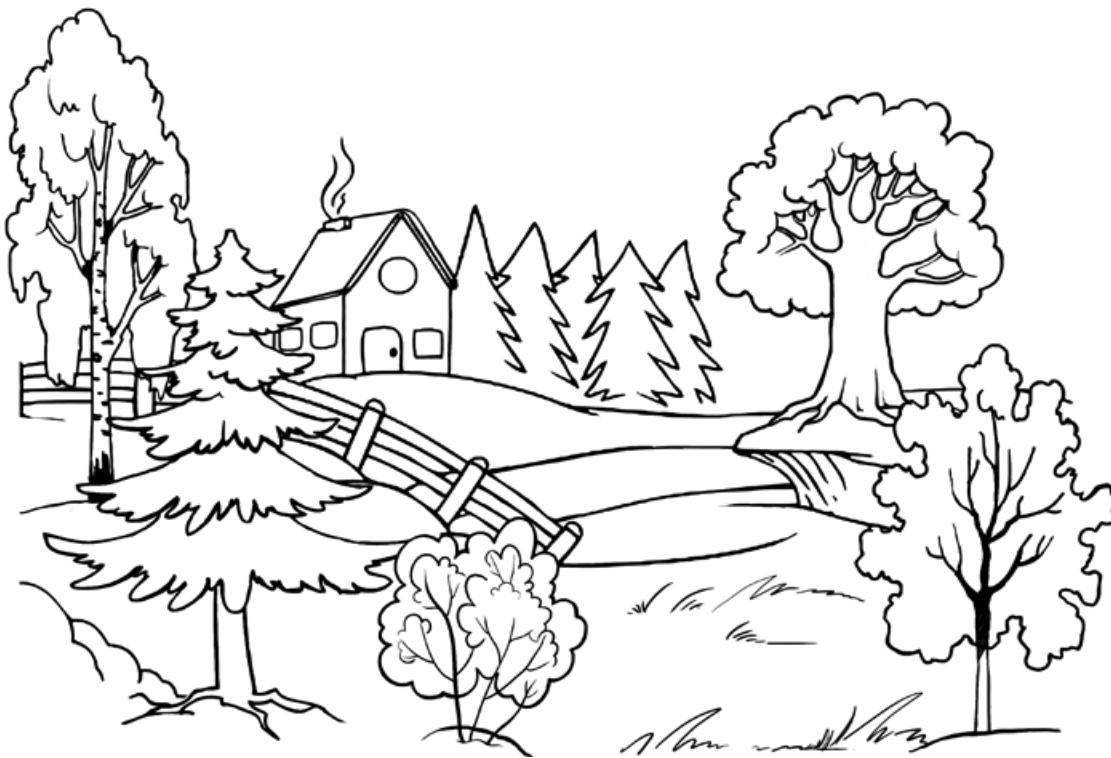
4. Послухайте вірші. За ознаками назвіть місяці осені.

В школах дзвоник продзвенів,
Школярів дім знань зустрів.
В лісі виросли грибочки,
У опеньках всі пеньочки...

Чарівник прийшов у ліс,
Фарби, пензлика приніс.
У діброві та садочку
Стали жовтими листочки.

Вправо, вліво, вниз, назад —
Всюди справжній листопад.
Трішки ще — і вже зима,
От і осені нема...

5. Розфарбуйте малюнок так, щоб його можна було назвати «Золота осінь». Чому осінь називають золотою? А чи є золотий колір?

6. Закінчіть речення.

У парку ми спостерігали за _____.

Мені сподобалося _____.

Листя на деревах _____.

Мені не сподобалося _____.

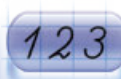
7. Обведіть червоним олівцем предмети, які можна побачити восени; синім — упродовж року, а зеленим — ті, яких восени не побачиш.

8. **Попрацюйте парами.** Поміркуйте, яким рослинам належать ці плоди. З'єднайте їх стрілочками у пари. Плоди яких рослин «зайві»?

Поміркуйте, листя яких рослин зображено на малюнках. З'єднайте їх стрілочками.

9. Назвіть рослини, у яких такі плоди. Домалюйте до кожного плоду його насіння.

--	--	--	--

10. **Попрацюйте групами.** Створіть осінній л е п б у к. Дайте йому назву. Упродовж тижня добирайте інформацію і матеріали та доповнюйте лепбук.

ЯКИЙ «ХАРАКТЕР» В ОСЕНІ?

1. Ранкова зустріч «Осінь поетична». Послухайте вірш та придумайте йому назву. Які ознаки осені в ньому описано? Якими кольорами поет змальовує цю пору року? Розкажіть, які вірші про осінь ви знаєте.

Висне небо синє,
Синє, та не те;
Світить, та не гріє
Сонце золоте.
Оголилось поле
Од серпа й коси;
Ніде приліпитись
Крапельці роси.
Темная діброва
Стихла і мовчить;

Листя пожовтіле
З дерева летить.
Хоч би де замріла
Квіточка одна;
Тільки й червоніє,
Що горобина.
Здалека під небом,
В вирій летючи,
Голосно курличуть
Журавлів ключі.

Яків Щоголів

2. Попрацюйте разом. Розпочніть заповнювати лепбук. Відгадайте загадки. Виріжте з кольорового паперу зображення відгадок та наклейте їх у лепбук. У кружечку позначте ✓ ті явища, які ви спостерігали під час екскурсії.

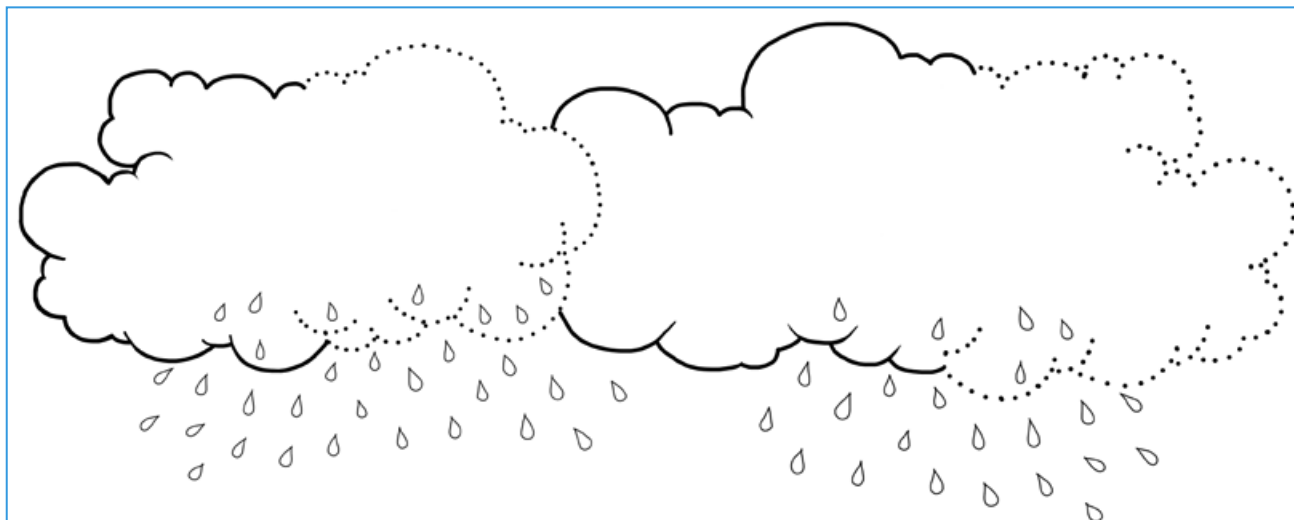
Сидить — зеленіє,
Падає — жовтіє,
Лежить — чорніє.

То чорна, то сива
По небі ходила;
Набив її вітер —
Сльози розпустила.

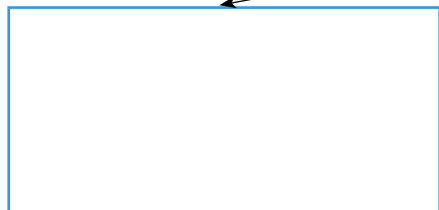

3. Домалюйте осінні хмаринки та розфарбуйте їх. Який колір у хмар восени? Намалюйте, як сонечко виглядає з-за хмарки.

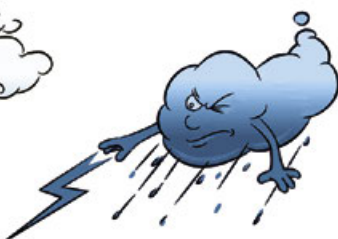
4. **Попрацюйте парами.** Розгляньте схему «Осінні явища природи». Доповніть її малюнком.

ОСІННІ ЯВИЩА ПРИРОДИ

Обговоріть, яке із цих явищ вам найбільше подобається. Поясніть чому. Що ви про нього знаєте? Чи можна його спостерігати в інші пори року?

5. Яке явище ви спостерігаєте у природі сьогодні? Обведіть відповідний малюнок.

6. **Попрацюйте парами.** Допоможіть Марійці та Івасикові вдягнутися до школи відповідно до осінньої дощової погоди. Укажіть стрілочками, що ви радите їм одягнути.

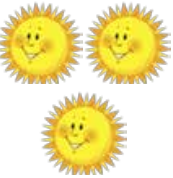
7. *Попрацюйте групами.* Складіть казку «Три сини осені». Розкажіть, яким ви бачите кожного сина осені.

1-ша група: «Вересень — найстарший син осені».

2-га група: «Жовтень — середній син осені».

3-тя група: «Листопад — наймолодший син осені».

8. Прочитайте рівності й нерівності. Домалюйте предмети, щоб рівності й нерівності були правильними.

1 < 3		2 < 3		4 = 4	
		 		 	
3 > 1		2 = 2		4 > 1	
		 			

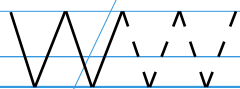
9. *Попрацюйте парами.* Продовжте розповідь. Хтось із вас розпочинає: «Якби я був (була) чарівником (чарівницею), то я б зробив (зробила) так, щоб восени...». А другий — завершує. Виграє той, хто придумає найбільше чарівних ситуацій.

10. *Підготуйтеся до письма.* «Подорожуйте» осінніми стежинками. Яка стежинка сподобалася найбільше?

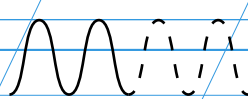
Кленова

Липова

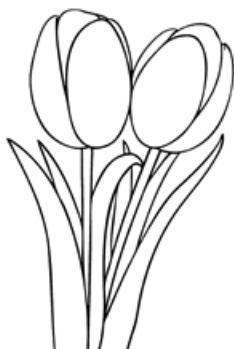
Дубова

ЯК ЖИВУТЬ РОСЛИНИ ВОСЕНИ?

1. **Ранкова зустріч «Рослини восени».** Розкажіть про свою улюблену осінню квітку. Чому вона вам подобається? Якого вона кольору? Коли зацвітає? Чи довго тримаються квіти? Чи боїться вона морозу?

2. Розфарбуйте осінні квіти.

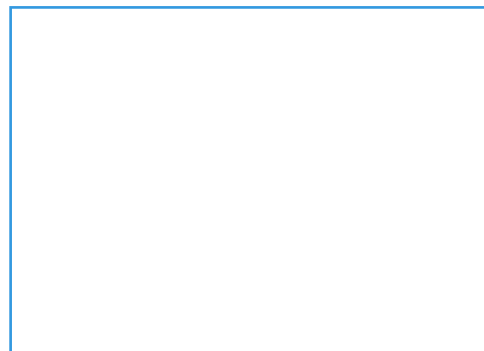

3. **Попрацюйте разом.** Послухайте вірш. Яке дерево не змінює свого забарвлення восени? Намалуйте його.

ОСІНЬ

Ніби притомилося сонечко привітне:
У траві пожовклій молочай не квітне.
Облетіло літо листячком із клена,
Лиш ялинка в лісі сонячно зелена.
Журавлі курличуть: — Летимо у вирій.
Пропливає осінь на хмарині синій.

Богдан Чалий

4. **Попрацюйте парами.** Продовжте речення.

Рослини, у яких листя видовжене, тоненьке і схоже на голочки, називають...
Рослини, листя у яких широке, пласке, називають...

5. Розгляньте малюнки та розпізнайте дерева. Цифрою 1 позначте зображення ялини, а цифрою 2 — сосни. Розфарбуйте осінні сосну та ялину. Зробіть висновок. Як називаються «плоди» у хвойних дерев? Знайдіть їх на малюнках.

Улітку

Восени

Улітку

Восени

6. Намалуйте схематично дерево, кущ, трав'янисту рослину.

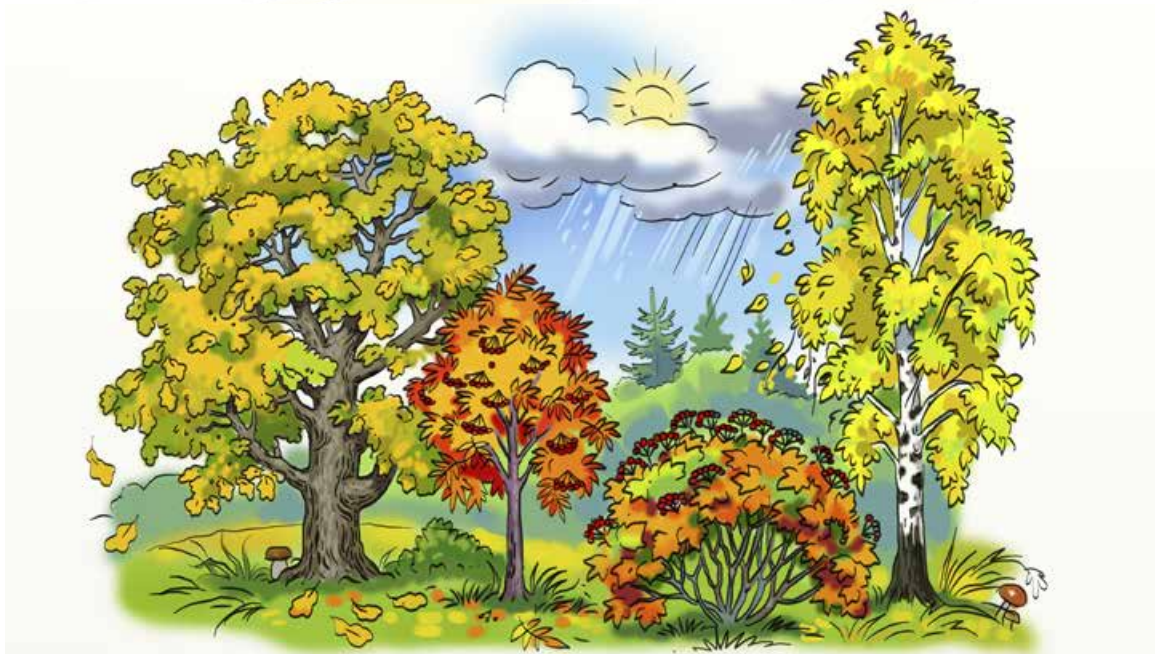
7. Обведіть червоним олівцем кущі, синім — дерева, зеленим — трав'янисті рослини.

8. **Попрацюйте групами.** Уважно розгляньте фото та обговоріть послідовність життя дуба. Поміркуйте, які умови потрібні для росту рослини. Пронумеруйте у клітинках по порядку фото, які зображують, як росте дуб.

9. *Попрацюйте разом.* Розгляньте малюнок, складіть оповідання за поданим початком та своїми спостереженнями.

ОСІННІЙ ЛІС

Осінь одягнула в золоте вбрання дерева, кущі й трави в лісі. Зелений колір майже зник. Тільки пишні ялинки та сосни хизуються своїми зеленими шатами. Десь скрипне гілочка від подиху прохолодного вітру.

Квітів _____.

На кущах дикої шипшини _____.

А на землі стелеться _____.

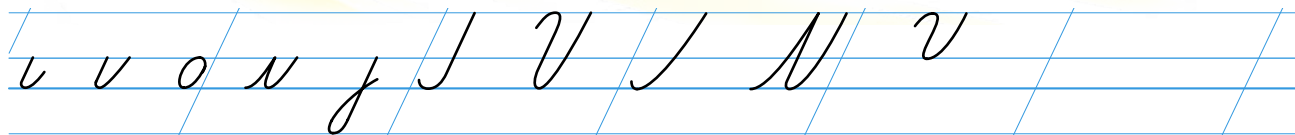
10. Доповніть порожні комірки малюнками жолудів, щоб правильно зобразити склад чисел 2, 3 і 4.

2	
	
 	

3	
	
 	
  	

4	
	
 	
  	
   	

11. Утворіть букви із цих елементів.

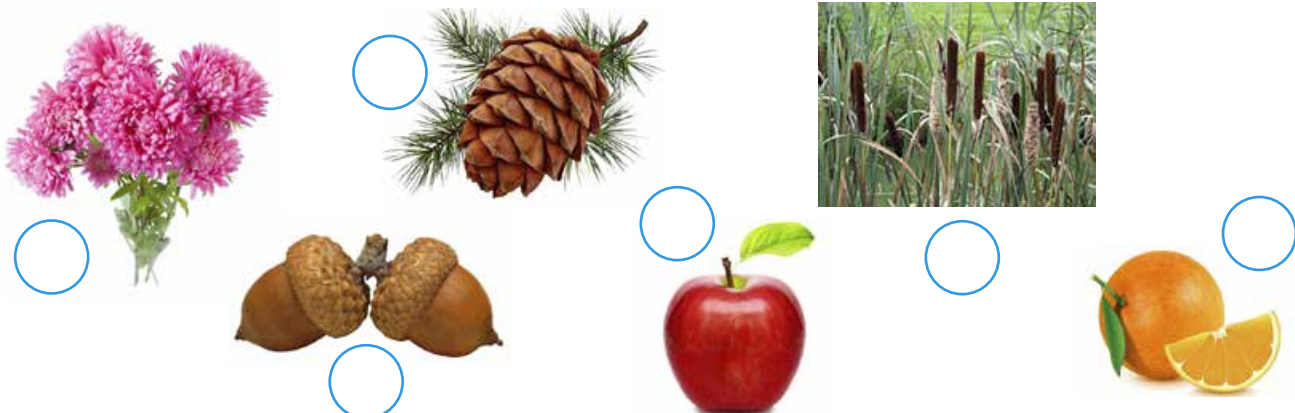

12. **Попрацюйте парами.** З пластиліну, плодів та насіння рослин створіть «чайний сервіз» за зразком на фото чи власним задумом.

Пофантазуйте, кого ви пригостите чаєм холодного осіннього вечора.

13. Позначте буквою **Г** слова, що починаються з голосного звука, а буквою **П** — ті, що починаються з приголосного.

ЯК ЖИВУТЬ ТВАРИНИ ВОСЕНИ?

1. **Ранкова зустріч «Хвилинка-цікавинка про тварин».** Відгадайте загадки. Доберіть зображення тварин-відгадок та наклейте їх у лепбук. Поділіть слова-відгадки на склади за зразком.

Не ходжу я, а скакаю,
Бо нерівні ноги маю.
Через поле навмання
Перегнав би я коня.
Я страшенний боягуз,
Всіх на світі я боюсь.

!

--	--

Я руда, низького зросту,
Хитра я і довгохвоста.
На курей я вельми ласа —
В них таке смачненьке м'ясо...
Вовку-брату я сестриця,
А зовуть мене...

--

Гостроносий і малий,
Сірий, тихий і незлий.
Вдень ховається. Вночі
Йде шукать собі харчі.
Весь із тонких голочок.
Як він зветься?...

--

Буркотливий, вайлуватий,
Ходить лісом дід кошлатий:
Одягнувся в козушину,
Мед шукає і ожину.
Літом любить полювати,
А зимою — в лігві спати.
Як зачує він весну —
Прокидається від сну.

--

За вікном летить сніжок,
Піднялася віхола.
Але бачу я пташок,
Що сидять під стріхою!
Чив-чив-чив, чив-чив-чив!
Хто співати їх навчив?
Сірі пташенята ці
Звуться, діти, ...

--

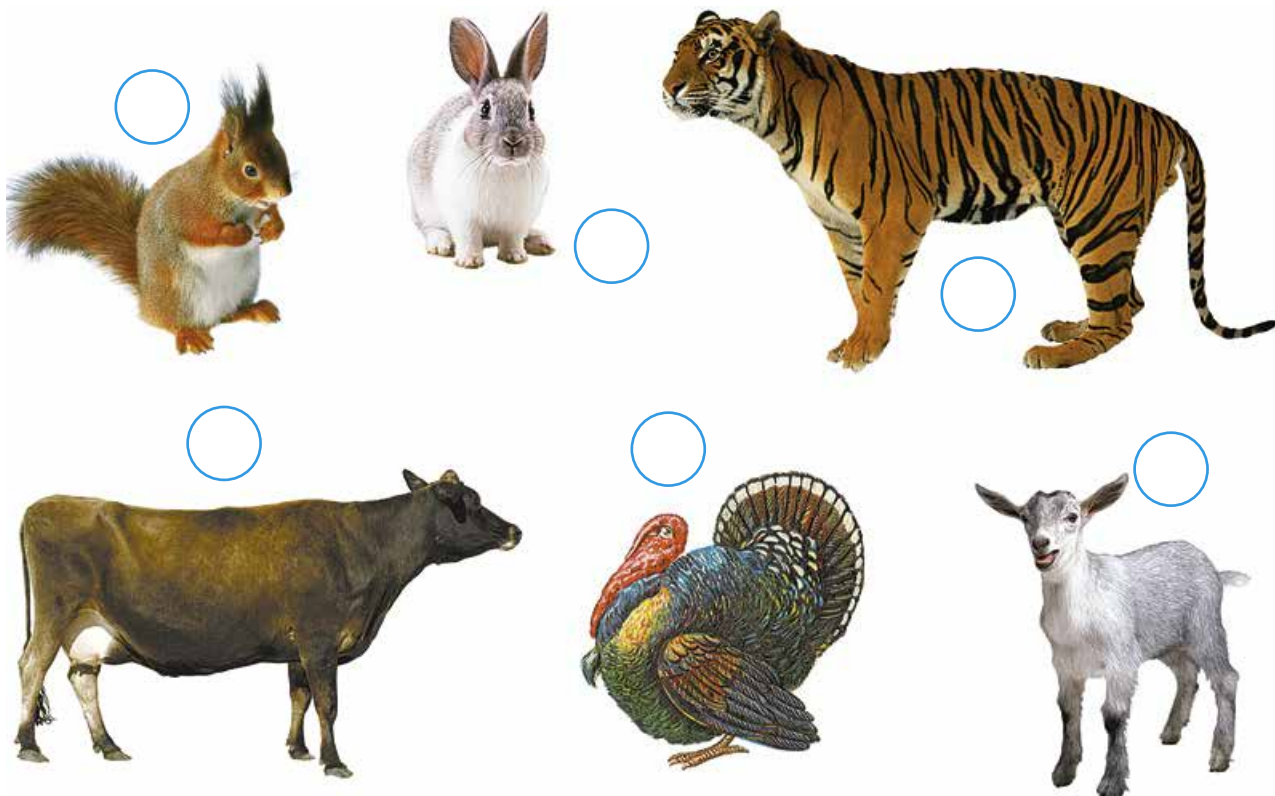
Він ікластий і сердитий,
Дуже любить землю рити.
Жолуді весь час шукає
Й малюків смугастих має.

--

Опишіть улюблену тварину, не називаючи її, щоб інші могли впізнати.

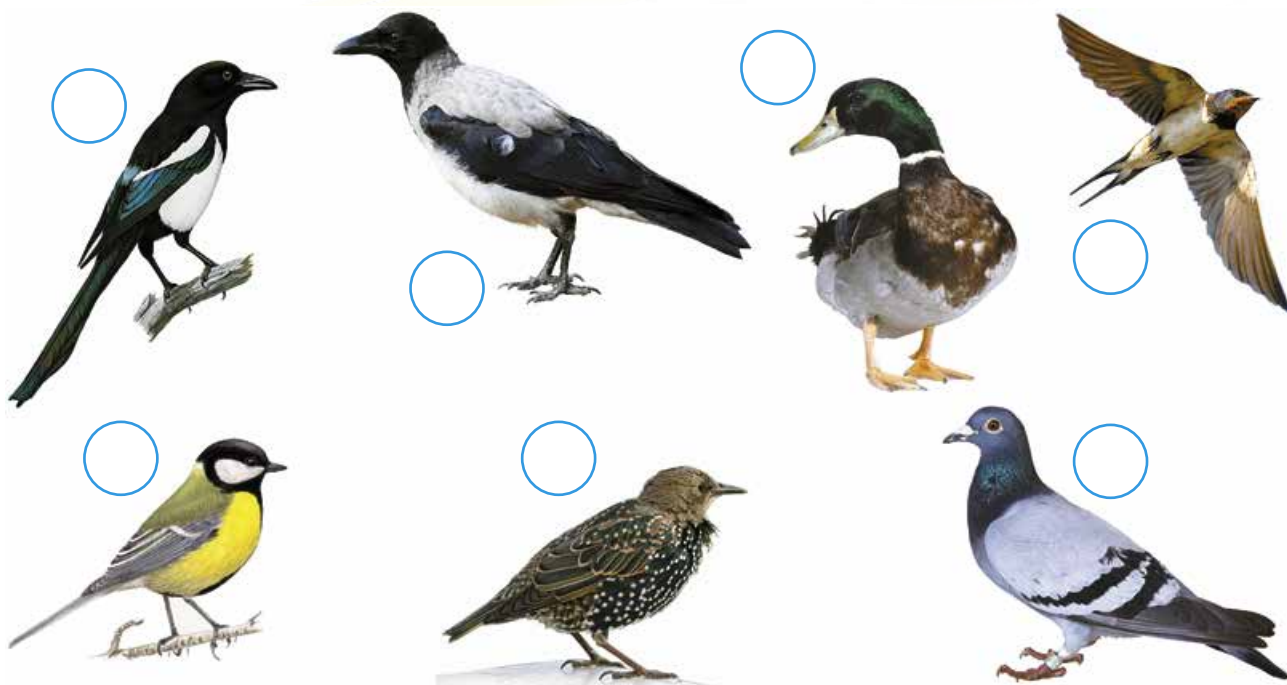
2. Розгляньте зображення. Надрукуйте у кружечку букву **С**, якщо тварина свійська, а букву **Д** — якщо дика.

3. Обведіть «зайву» тварину в кожному ряду. Поясніть свій вибір.

4. Позначте у кружечку буквою **О** зображення осілих птахів, а буквою **П** — перелітних.

5. Прочитайте листа від Жаби.

ЛИСТ

Сама знаю, що не красуня я. Деякі люди не терплять моєї присутності, намагаються втекти, а то ще й камінці жбурляють. За що? Не всім же бути гарними! Не все в довкіллі бездоганно красиве. Але все те, що навколо нас: чарівне і прекрасне, негарне і страшне, — украй потрібне довкіллю. От і від мене йому велика користь. Адже я знищую шкідливих комах, слимаків, черв'яків, а ще моєю їжею стають різні гусениці та мухи. Тому я заслуговую на охорону, а не на презирство.

Жаба

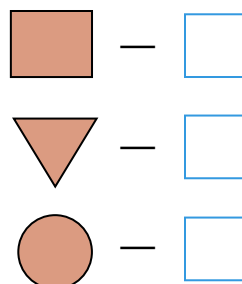
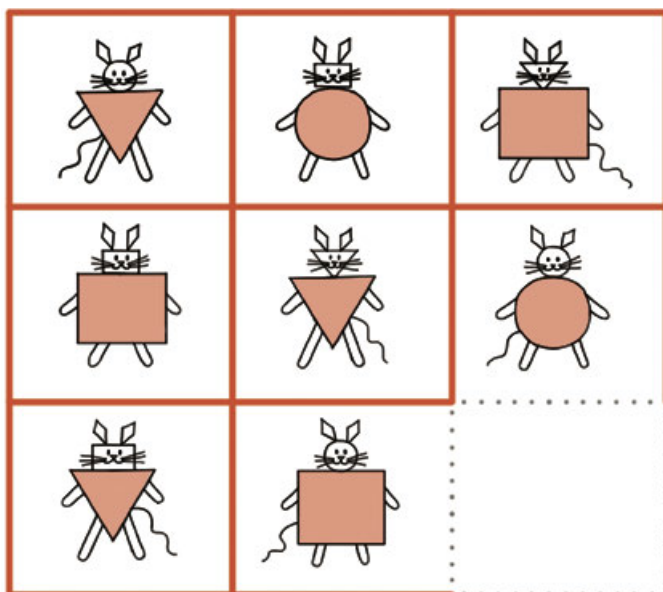
Що змусило Жабу написати нам листа? Чим корисна жаба для довкілля? Назвіть тварин чи рослини, які могли б «попросити» у людей захисту.

6. **Попрацюйте парами.** З'єднайте стрілочками, хто чим живиться.

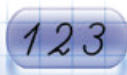
7. Намалуйте «звіра», що зник. Розкажіть, із чого його утворено. Упишіть у клітинки, скільки на малюнку прямокутників; трикутників; кругів.

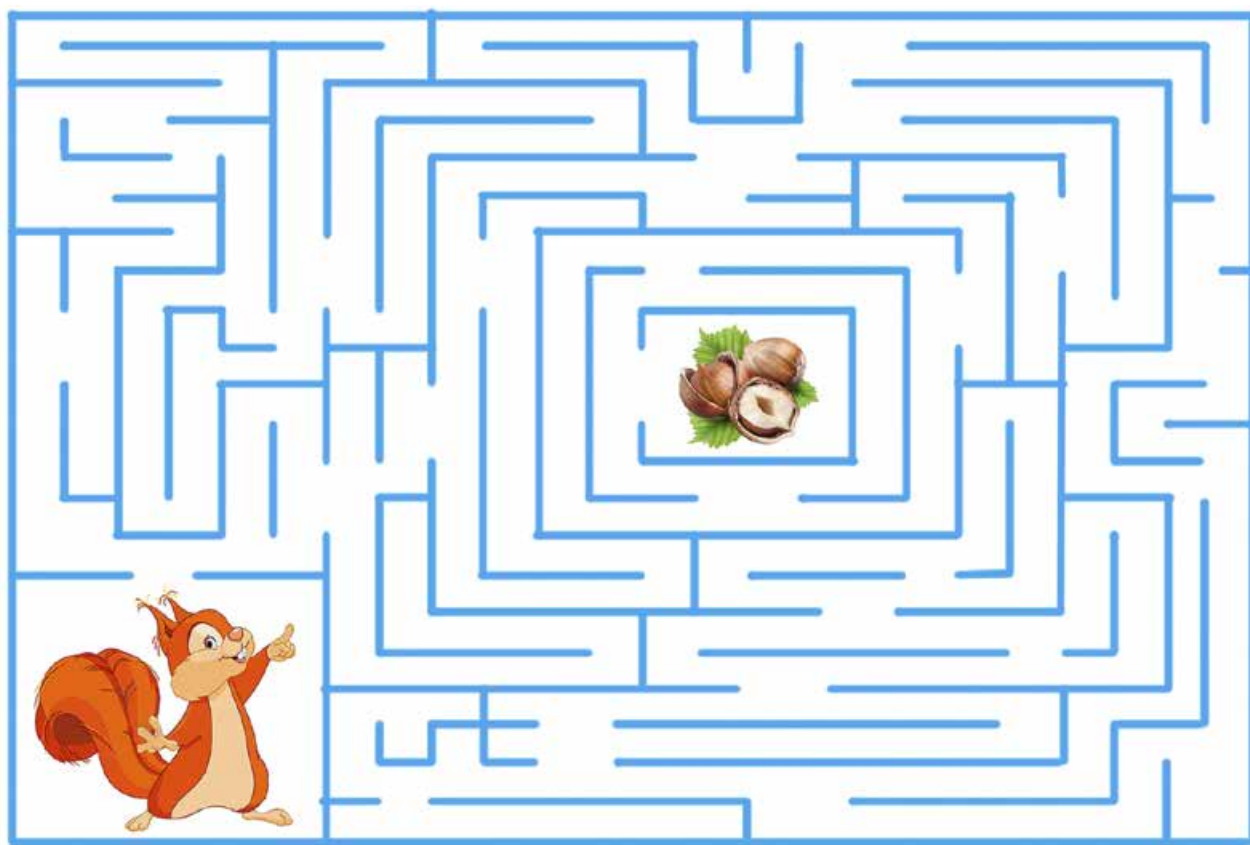
8. **Попрацюйте групами.** Де помилився художник? Розкажіть, як має бути. Хто де живе?

9. На малюнку художник «заховав» тварин. Знайдіть їх та розфарбуйте. Скільки зображено тварин?

10. Допоможіть білочці дістатися до горіхів. Спочатку відшукайте шлях очима, а потім проведіть олівцем. Що ще, крім горіхів, запасає білка на зиму?

11. Прочитайте. Відновіть рукописні слова. Поруч із кожним словом укажіть кількість букв у ньому.

мама

Ніна

нам

нині

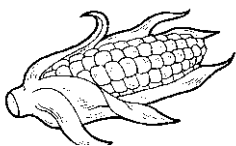
ма Ні на ни

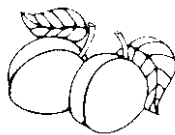
ЧОМУ ОСІНЬ НАЗИВАЮТЬ ЩЕДРОЮ?

1. **Ранкова зустріч «Дари осені».** Розкажіть про улюблену страву своєї родини, яку готують восени. Як вона називається? Із чого її готують? Чому це осіння страва? Яка вона на смак?

2. Розфарбуйте дари природи, які дозрівають восени. Назвіть їх. Поділіть слова на склади за зразком.

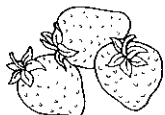

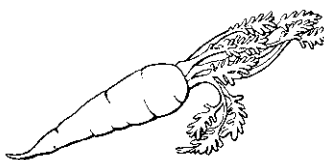

3. Обведіть зображення овочів зеленим кольором, а фруктів — синім. Назвіть їх.

Розфарбуйте каструлю. Стрілочками покажіть, які дари осені потрібні для приготування борщу — відомої української страви. Яка це група рослин? Надрукуйте її назву.

4. Розгляньте фото. Складіть розповідь про роботу людей восени.

5. Розфарбуйте предмети, які за формою подібні до круга.

6. **Попрацюйте парами.** Назвіть кількість предметів у кожній групі.

одне

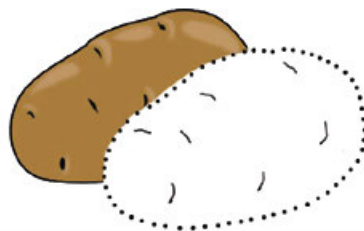
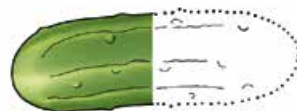
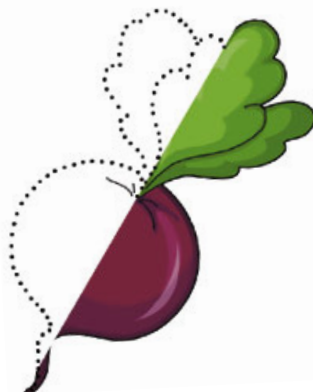
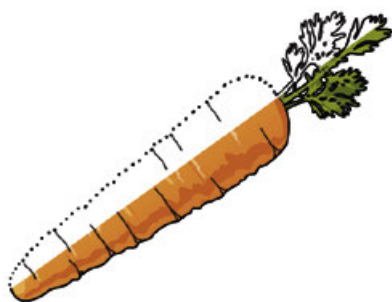
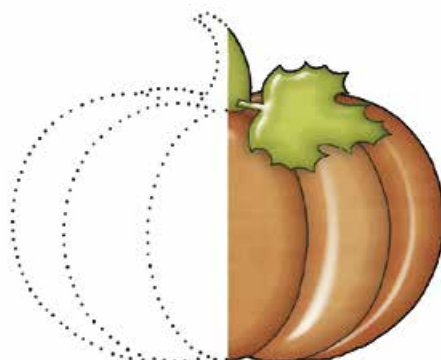
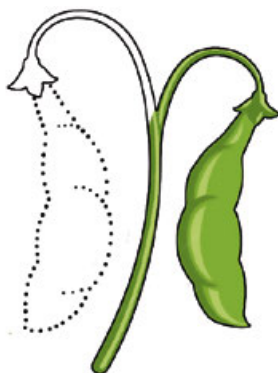
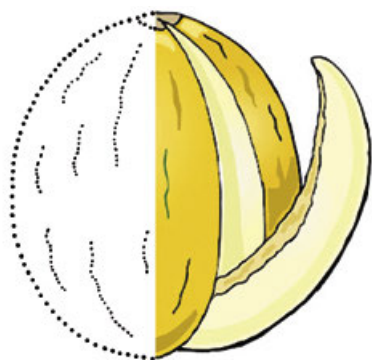
двоє

троє

7. Домалуйте та розфарбуйте «героїв» української народної пісні «Ходить гарбуз по городу». Назвіть їх.

8. Відгадайте загадки. Відшукайте ілюстрації відгадок і заповніть кишеньку лепбука.

Сидить чуб,
На ньому сто шуб.
Хто його роздягає,
Той сльози проливає.

Без вікон, без дверей,
Повна хата людей.

Без рук, без ніг,
А пнеться на батіг.

Стоїть пані чепуриста,
Бо на ній сорочок триста.

9. *Попрацюйте групами.* Завершіть доповнення лепбука аплікацією-орнаментом з природних матеріалів на картоні.

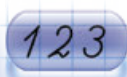
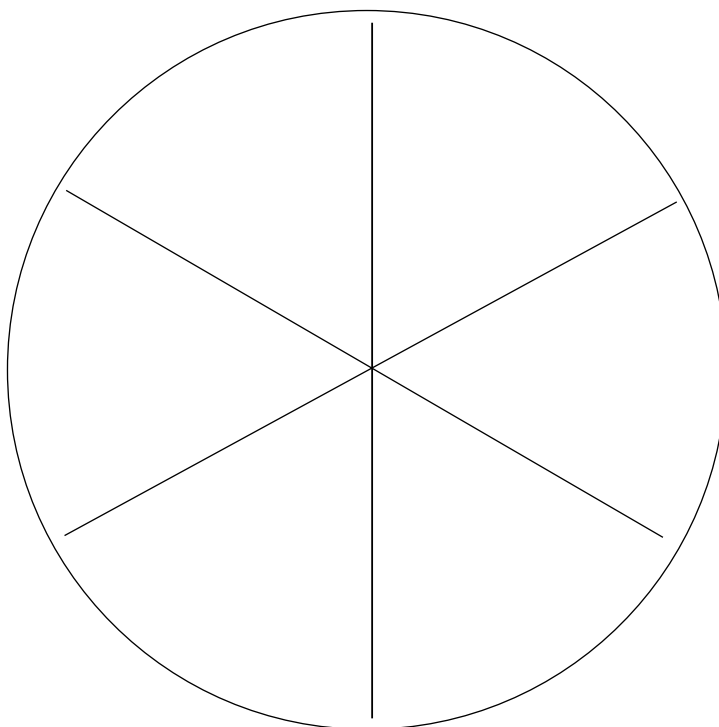
Орнамент — це візерунок, у якому елементи повторюються або чергуються.

Які предмети повторюються в цих орнаментах?

Матеріали та приладдя: засушені листки та квітки, сухе насіння і плоди, шкаралупа від плодів, картон, ножиці, клей ПВА, простий олівець, гумка, кольорові олівці тощо.

- Простим олівцем виконайте ескіз аплікації, як показано на малюнку.
- Наклейте насіння, листя, плоди тощо відповідно до задуму.
- Залишіть виріб для висихання клею.

Я І МОЯ БАТЬКІВЩИНА

ЧОМУ В РІДНОМУ КРАЇ СЕРЦЕ СПІВАЄ?

1. **Ранкова зустріч «Ми є діти українські».** Послухайте уважно вірш. Закінчіть кожен рядок.

МОЯ УКРАЇНА

На світі багато чудових країн,
Мені наймиліша, найкраща країна,
Яка піднялася, мов Фенікс, з руїн,
Безсмертна моя...

Ти з давніх віків непокірна була
І волю свою боронила невпинно.
Нарешті збулося — її здобула
Звитяжна моя...

На землях твоїх неозорих степів
Живе працювита і чесна родина,
Хвилюється колосом стиглих хлібів
Моя золота...

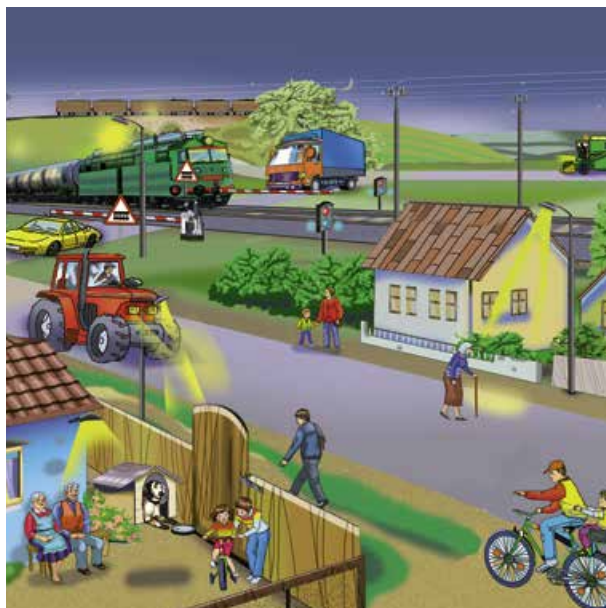
В садах і дібровах в вечірні часи
Чарує нас пісня дзвінка солов'їна
І чути співочі дівчат голоси, —
Пісенна моя...

Тепер ще нелегко живеться тобі,
Є в тому, мабуть, особлива причина.
Та все подолає в тяжкій боротьбі
Незламна моя...

Квітуй, мов калина, над плесами вод,
Будь в дружбі і праці міцна та єдина.
Хай буде щасливим твій вільний народ,
Прекрасна моя...!

Микола Верещака

2. **Попрацюйте парами.** Яку назву має ваше місто чи село? Дізнайтеся, як виникла ця назва. Поділіться одне з одним.

3. Розкажіть про рідне село чи місто. Що вам у ньому найбільше подобається?

4. Надрукуйте слова.

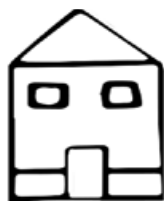
Моє місто _____. Моє село _____.

Моя вулиця _____.

5. Послухайте і полічіть, скільки міст названо у вірші. Розфарбуйте малюнки за змістом вірша. Чи є серед міст рідне та близьке вам?

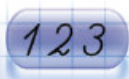

КОЛЬОРОВІ МІСТА

Мов дивна мапа, олівці:
Червоний — місто Чернівці.
Оранжевий — Одеса-мама,
Хоч кольорів там — ціла гама!
Нас кличе жовтий без утоми
До себе в гості у Житомир!
Як на ланах зелене збіжжя,
Зелене місто Запоріжжя.
А старовинний Борислав
Блакитну барву нам прислав.
По синій навіть важкодуми
Спішать мерщій куди? У Суми.
Лиш фіолетовий і досі я
Ще не назвав. Це ж — Феодосія!
Всі кольори запам'ятати
Поможуть вам міста, малята!

Володимир Верховень

6. **Послухайте вірш.** Продовжте речення. Надрукуйте.

ЦЕ МОЯ УКРАЇНА

Зацвітає калина,
Зеленіє ліщина,
Степом котиться диво-луна,
Це моя Україна,
Це моя Батьківщина,
Що, як тато і мама, одна.

Анатолій Камінчук

Моя країна — _____.

Я _____ свою країну.

7. Продовжте прислів'я.

Усюди на світі добре, а вдома — _____.

Кожному мила своя _____.

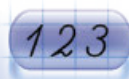
У рідному краї і сонце ясніше _____.

8. **Попрацюйте парами.** Намалюйте будинок, у якому живе. А поряд — тварин, які там мешкають, і рослини, які там ростуть. Розкажіть одне одному про будинок за своїм малюнком. Який він? Скільки поверхів має? Чи багато в ньому проживає людей?

9. Складіть з літер абетки своє ім'я, імена мами й тата, бабусі та дідуся.

Золоте курчатко в золотій торбинці
Принесло сьогодні літери дитинці.
А дитина з літер збудувала слово.
І звучить, як пісня, українська мова.

Ганна Чубач

10. Уставте число:
наступне за вказаним

	2	
--	---	--

	4	
--	---	--

	1	
--	---	--

що передує вказаному

	3	
--	---	--

	2	
--	---	--

	4	
--	---	--

11. **Попрацюйте разом.** Створіть панно «Наша Україна».

ЧОМУ БАТЬКИ І БАТЬКІВЩИНА — СХОЖІ СЛОВА?

1. Ранкова зустріч «Хто живе в моїй родині?». Розкажіть про свою родину.

2. Відгадайте загадки.

Пестить, ніжить і голубить,
Розуміє, дуже любить.
Я до неї пригорнуся,
Бо вона — моя...

Леся Вознюк

Ще голубонька рідненька —
Добра, мила і старенька.
Я ніколи не журюся,
Бо у мене є...

Жанна Вовк

Сильний, добрий, справедливий,
Біля нього я щасливий.
З ним нічого не боюсь,
Здогадались? Це...

Сивий, мудрий і поважний.
Зклопотаний, відважний.
Всього я в житті навчусь,
Бо зі мною — мій...

Жанна Вовк

Хто на малюнку родини найнижчий? Хто за віком найстарший?
Хто зліва направо наступний після мами? Дідуся?
Хто між _____ і _____?

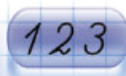
3. Вивчіть напам'ять скоромовку. Скільки в сімейці осіб? Назвіть усіх.

Мама, тато, дід, бабуся —
Всіх назву, не помилюся.
Старший братик і сестричка —
В нас сімейка невеличка.

Не спиняйте, бо зіб'юся:
Мама, тато, дід, бабуся...
Старший брат, сестра і я —
Отака у нас сім'я.

Нам лічилочку на «сім»
Повторити треба всім.

Варвара Гринько

4. Послухайте уривок казки «Киця-трудівниця» Ігоря Січовика.

У зеленому садочку,
На високому горбочку
Жила собі Киця,
Киця-трудівниця.
Мала хатку чепурненьку,
Двійко діток, стару неньку
Й господарство невелике —
Курку, гуску та індика.
В Киці клопотів багато:
Треба всіх нагодувати,
Ще й водою напоїти
Та полити сад і квіти.

Полічіть і запишіть:

Скільки членів родини в Киці?

Скільки птахів у господарстві Киці?

Порівняйте кількість членів родини та кількість птахів.

----------------------	----------------------	----------------------

5. Дайте відповіді на запитання.

Скільки осіб у твоїй сім'ї?

Скільки осіб жіночої статі?

Скільки осіб чоловічої статі?

Хто у твоїй сім'ї наймолодший? _____.

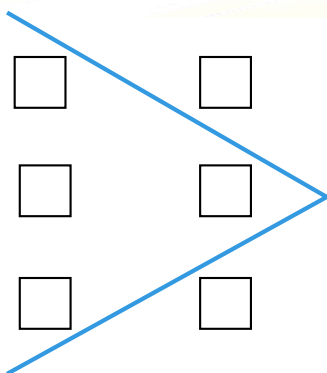
Хто у твоїй родині найстарший? _____.

Хто найвищого зросту? _____.

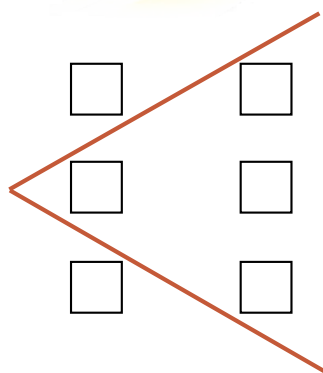
Хто наймудріший? _____.

Хто найдобріший? _____.

6. Зафарбуйте відповідну кількість клітинок, щоб нерівності були правильними. Заповніть клітинки.

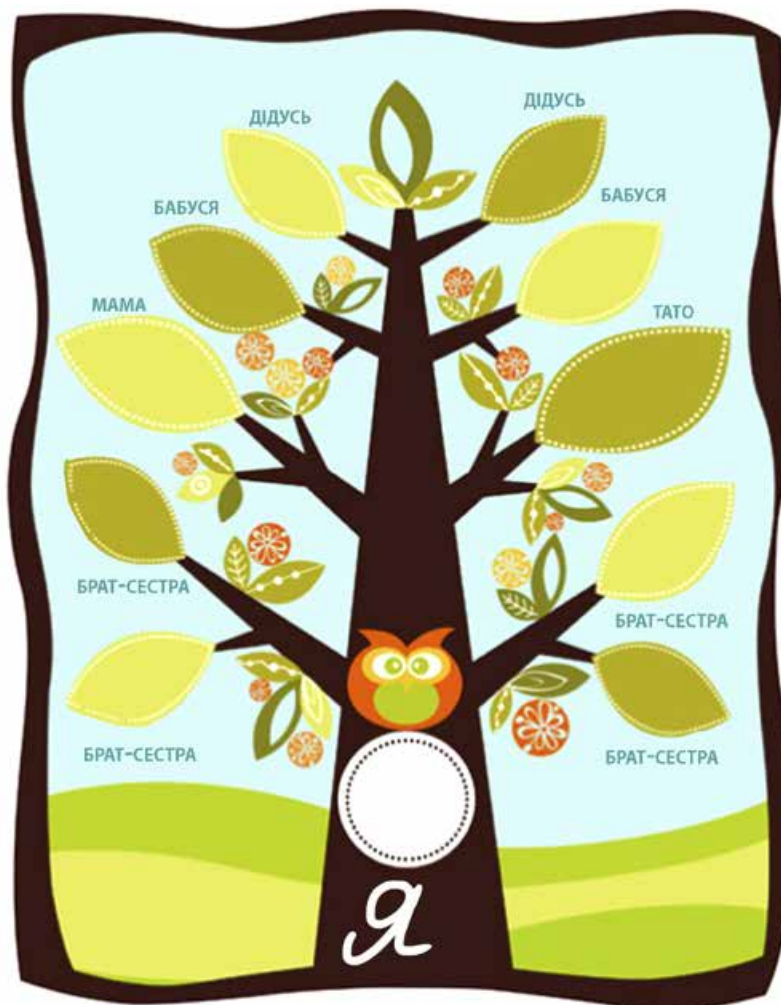

	>	
--	---	--

	<	
--	---	--

7. Намалюйте або наклейте фото членів своєї родини. Упишіть їхні імена.

КОМУ ШАНА НАЙБІЛЬША ВІД РІДНИХ, ДРУЗІВ НИНІ ЗА ВІРНЕ Й САМОВІДДАНЕ СЛУЖІННЯ БАТЬКІВЩИНИ?

1. Ранкова зустріч «Захисники України». Послухайте вірш.

Світ у сяйві, не впізнати
Саду і городу.
То Покрова — світле свято
Нашого народу.

То Покрова землю вкрила
Щедрими плодами,
Розпростерла ніжні крила,
Стала понад нами.

То Покрова — захисниця
Запорожців славних,
То Покрова — помічниця
Воїнів відважних.

Грає осінь кольорова,
Пахнуть груші, сливи,
Усміхається Покрова
До дітей щасливих.

Олесь Лупій

Чи знаєте ви, хто такі захисники? Чи зустрічалися з ними? Яке свято в Україні присвячено воїнам-захисникам? Хто може стати захисником? Чи можете ви ними бути? Що ви побажали б захисникам України?

2. Запитайте в дорослих, коли в нашій державі святкують День захисника України. Запишіть.

День захисника України — _____.

3. Назвіть казкових героїв. Розфарбуйте, кого впізнали. Які якості притаманні цим героям?

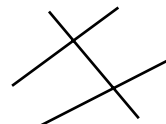
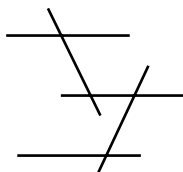
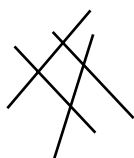
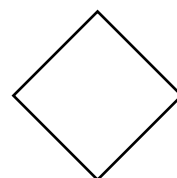
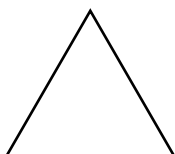
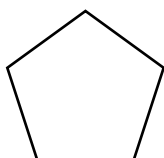
4. Які якості, на вашу думку, притаманні захисникам? Продовжте.

Мужні, сміливі, _____

_____.

5. З'єднайте стрілочками геометричну фігуру та групу паличок, з яких її складено.

6. Запишіть за зразком.

4 і 1 це 5

$$4 + 1 = 5$$

3 і 2 це 5

--	--	--	--	--

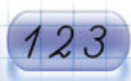
2 і 3 це 5

--	--	--	--	--

1 і 4 це 5

--	--	--	--	--

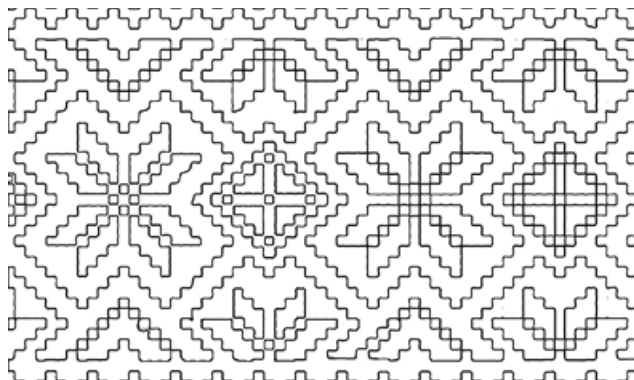

ЩО Я РОЗКАЖУ ПРО БАТЬКІВЩИНУ СВОЇМ ДРУЗЬМ З ІНШОЇ КРАЇНИ?

1. **Ранкова зустріч «Які країни я знаю?».** Чи бували ви в інших країнах? Назвіть їх. Чи всі країни однакові? Чим запам'яталися країни, де ви бували?
2. **Попрацюйте разом.** Яку народну традицію зображено на дитячому малюнку? Складіть про неї розповідь. Як відзначають це свято в рідному місті (селі), у ваших родинних?

3. Що зображено на малюнках? Розфарбуйте орнамент праворуч на власний смак.

4. Послухайте легенду. Про що вона? Подумайте та заповніть пропуски.

Жила собі жінка. І мала вона трьох синів. Сини зростали чесними, сміливими, дуже любили свою неньку і готові були віддати за неї своє життя. Виросли сини й розійшлися по світах, прославляючи свою матір. Найстаршому мати подарувала на згадку про себе золоту корону з трьома промінцями. Корона зігрівала людей, вела вперед, показувала шлях до кращого життя. За цю трипроменеву корону люди прозвали його _____.

Середньому сину мати дала в дорогу блакитно-жовтий одяг. Сміливий та сильний був середній син, і прославив він свою матір добрими вчинками.

Усі, хто його знав, називали хлопця _____.

А найменший син отримав у дарунок від матері соловейків голос. І хоч би де він був, усюди лунала його дзвінка урочиста пісня.

Так і донині по всьому світу золотий _____, синьо-жовтий _____ і урочистий _____ прославляють рідну неньку — рідну _____.

За А.Сокол, О. Конечною

5. Розфарбуйте державні символи України — герб і прапор.

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

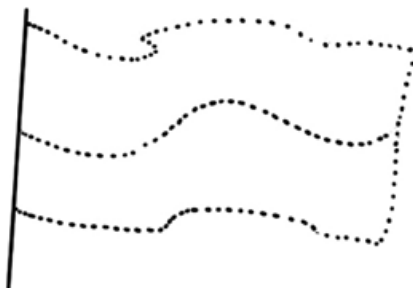
Слова Павла Чубинського

Музика Михайла Вербицького

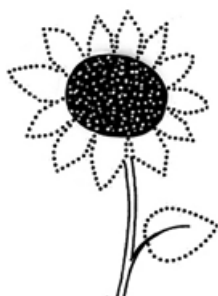
Ще не вмерла України і слава і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

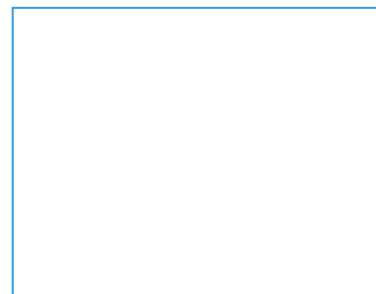
6. З'єднайте крапки та розфарбуйте малюнки. Чи впізнали ви рослини? Що вони символізують?

7. Змоделюйте прапор за зразком.

8. Намалюйте першу велику букву свого імені за зразком. Прикрасьте та розфарбуйте її.

Я — ПІДПРИЄМЛИВИЙ

ЯКУ ЛЮДИНУ МОЖНА ВВАЖАТИ УСПІШНОЮ?

1. Ранкова зустріч «Ми — успішні». У кожного учня (або групи дітей) картка із зображенням людини певної професії (лікар, пожежник, поліцейський, кухар, військовий, продавець, артист, зоолог, перукар, спортсмен, кравець, космонавт тощо).

Представте по черзі професії людей, зображених на картках, імітуючи їхні рухи. Назвіть ці професії.

2. Попрацюйте парами. Обговоріть одне з одним:

Чи подобається кравцю шити?

Чи подобається лікарю лікувати?

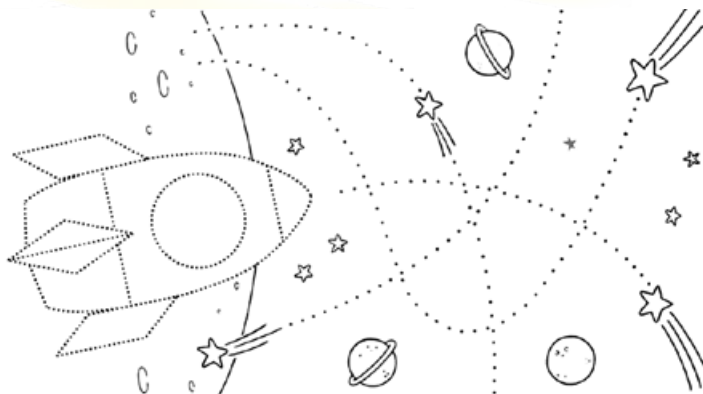
Яку людину можна назвати щасливою? Успішною?

Що таке успіх?

3. Попрацюйте групами. Розгляньте фото. Складіть розповідь про успішну людину, яку ви впізнали.

4. Розгляньте фото. Чи знаєте ви цього чоловіка? Дізнайтеся в дорослих, чим він прославився. Розфарбуйте малюнок.

5. Про що можна сказати: один? Два? Три? Чотири?

6. З'ясуйте, хто чим займається. З'єднайте стрілочками різного кольору.

ЯК ЗНАХОДИТИ ІДЕЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ РЕАЛІЗУВАТИ?

1. **Ранкова зустріч «Утілюємо ідеї».** Чи завжди ідеї можна реалізувати? Чому? Що потрібно для їх утілення?
2. **Попрацюйте групами.** Обговоріть, чи виникали у вас цікаві ідеї і чи вдалося вам їх здійснити. Розкажіть про це.
3. Розгляньте фото. У кружечках позначте, хто допомагав вам у реалізації ідей. Розкажіть про це.

4. **Попрацюйте парами.** Послухайте, а хто вміє — прочитайте, які є риси характеру людини. Виберіть з переліку ті риси, якими, на вашу думку, має володіти підприємлива людина.

Упевненість
Здатність до співпраці
Навички спілкування
Упертість

Жадібність
Надійність
Уміння розв'язувати проблеми
Наполегливість

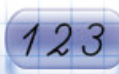

5. **Попрацюйте групами.** Розгляньте фото, знайдіть у них важливу відмінність. Складіть розповідь за ілюстраціями. Хто з дітей заощадливий?

6. Намалуйте предмети, які можуть підказати вам нові ідеї. Доведіть.

7. Порівняйте. Запишіть за допомогою математичних знаків.

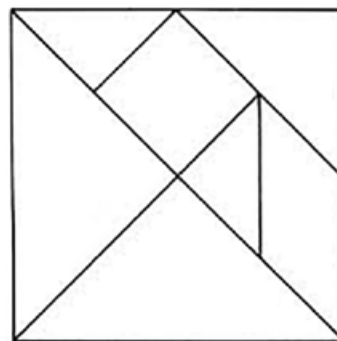

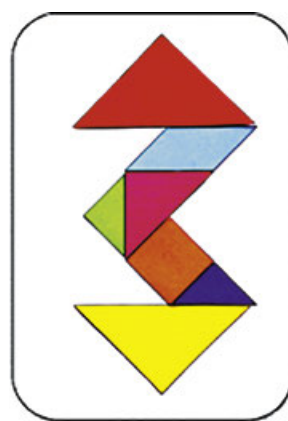

8. Виготуйте тангра́м — головоломку, що складається із семи фігур. Виріжте із цупкого паперу шаблон. Розфарбуйте частини танграма в різні кольори. Розріжте на окремі фігури.

9. Утворіть цифри з фігур за зразком. Спробуйте виготовити самостійно інші відомі вам цифри.

10. Здійснить «покупки». Обведіть ті купюри, якими слід заплатити за покупку без решти.

4 грн

2 грн

6 грн

5 грн

11. Спишіть з друкованого.

Аліна

Інна

Ліна

Ніла

ЯК ЗДІЙСНИТИ ЗАДУМАНЕ?

1. **Ранкова зустріч «Моя мета».** Поміркуйте, чи ставили ви коли-небудь перед собою мету. Яку мету маєте нині? Якщо не маєте, спробуйте її придумати.

2. Розгляньте фото та скажіть, що ви вмієте робити самостійно. З'єднайте стрілочками.

3. **Попрацюйте групами.** Поміркуйте, які риси характеру потрібні, щоб здійснити задумане. Обговоріть ваші думки.

4. Розгляньте фото, знайдіть відмінності. Розкажіть про це одне одному.

5. Послухайте оповідання.

Двоє друзів Оленка й Данилко полюбляли гратися на майданчику біля будинку. Але він не був для цього облаштований — лавки та гойдалки зламалися, навколо них лежало сміття. Друзі вирішили обладнати майданчик самотужки. Оленка принесла з дому інвентар для прибирання, а Данилко — інструменти для ремонту. Діти заходилися працювати: Оленка збирала сміття, а Данилко лагодив лавку. Їм було важко, але вони наполегливо працювали. Згодом друзі зрозуміли, що задумане їм не до снаги — граблі занадто великі для Оленки, а молоток чомусь не «слухається» Данилка. Діти порадилися і вирішили звернутися по допомогу до сусідки тітоньки Валі, яка саме проходила повз майданчик. Вона похвалила дітей і сказала:

— Я подумаю, чим зможу вам допомогти...

До вечора на майданчику працювали майже всі мешканці будинку! Наступного дня Оленку й Данилка радісними вигуками та оплесками вітали на оновленому майданчику їхні однолітки.

Які риси характеру допомогли дітям утілити їхній задум? Чому сусідка погодилася допомогти дітям? Чи завжди можна виконати задумане?

Чи вистачить усім інструментів та інвентарю? Хто чим користуватиметься? Хто кому допоможе?

6. Скільки всього рукавичок? Полічіть рукавички парами. Скільки пар рукавичок?

7. Складіть розповідь за фото.

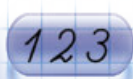

8. Спишіть з друкованого.

мама

малина

ЛИМОН

ЩО ТАКЕ ДОБРОЧИННІСТЬ?

1. **Ранкова зустріч «Я вмію чинити добро».** Які добрі справи ви зробили сьогодні? Розкажіть про це.
2. **Попрацюйте парами.** Поміркуйте, що означає слово «добročинність». Поділіться одне з одним своїми думками із цього приводу.
3. **Попрацюйте групами.** Поміркуйте, чому так кажуть:
 - Зло повертається, а добро додається.
 - Від доброго не бігай, а злого не роби.
 - Учися доброго — погане на ум не піде.
4. Розгляньте фото та зафарбуйте кружечки блакитним кольором там, де зображено добрі вчинки.

5. Складіть оповідання про один добрий вчинок із зображених на фото до попереднього завдання.
6. Послухайте оповідання. Розкажіть, про що воно.

ЯК СЕРГІЙКО НАВЧИВСЯ ЖАЛІТИ

Маленький хлопчик Сергійко гуляв біля ставка. Він побачив дівчинку, що сиділа на б'єрезі.

Коли Сергійко підійшов до неї, вона сказала:

— Не заважай мені слухати, як хлюпають хвилі.

Сергійко здивувався. Він кинув у ставок камінець. Дівчинка запитала:

— Що ти кинув у воду?

Сергійко ще більше здивувався.

— Невже ти не бачиш? Я кинув камінець.

Дівчинка сказала:

— Я нічого не бачу, бо я сліпа.

Сергійко від подиву широко відкрив очі й довго дивився на дівчинку. Так, дивуючись, він і додому прийшов. Він не міг уявити: як це воно, коли люди-на нічого не бачить?

Настала ніч. Сергійко ліг спати. Він заснув із почуттям подиву.

Серед ночі Сергійко прокинувся. Його розбудив шум за вікном. Шумів вітер, у шибки стукав дощ. А в хаті було темно. Сергійкові стало страшно. Йому пригадалася сліпа дівчинка. Тепер хлопчик уже не дивувався. Його серце стиснув жаль. Як же вона, бідна, живе в отакій темряві?!

Сергійкові хотілося, щоб скоріше настав день. Він піде до сліпої дівчинки. Не дивуватиметься більше. Він пожаліє її.

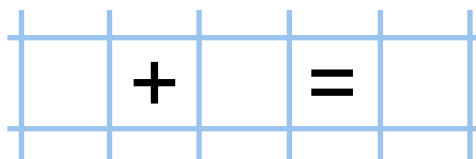
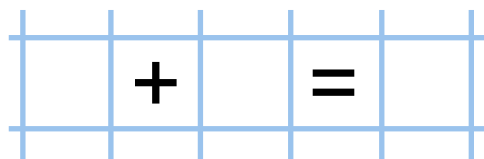
Василь Сухомлинський

Як Сергійко може допомогти сліпій дівчинці?

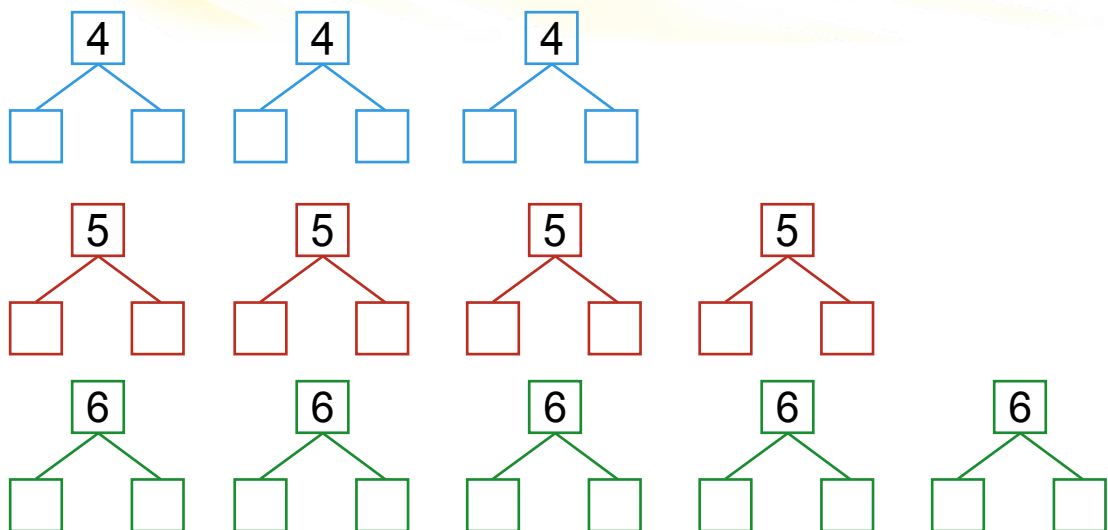
7. Продовжте речення.

Не одяг красить людину, а добрі _____.

8. Утворіть рівності. Запишіть їх.

9. Уставте відповідні числа. Назвіть склад чисел 4, 5 та 6.

10. Виготуйте коробочку для подарунків з аркуша кольорового паперу квадратної форми.

ТЕХНІКА, ЯКА ДОПОМАГАЄ

ЩО ТАКЕ ВІНАХОДИ І ЯК ВІНАХОДИ ЗМІНИЛИ ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ?

1. Ранкова зустріч «Словник». Відгадайте назву за описом з енциклопедії.

Пристрій, який призначено для демонстрації нерухомих і рухомих зображень зі звуковим супроводом. _____

Пристрій, що підтримує низьку температуру у спеціальній камері. Широко застосовується в побуті для зберігання продуктів харчування. _____

Самохідна колісна машина, яка приводиться в рух установленим на ній двигуном і призначена для перевезення людей тощо. _____

Прилад для нагрівання питної води, що працює на електриці. _____

2. Позначте у кружечку буквою **Л** зображення тих предметів (виробів), які створила людина. Виберіть букву для інших об'єктів.

3. Розгляньте зображення. Зеленим кольором обведіть старовинні предмети, а жовтим – сучасні. Назвіть усі.

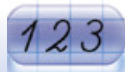
4. Розгляньте предмети. Поміркуйте, із чого їх виготовлено, і впишіть літери: **Д** — деревина, **С** — скло, **Г** — глина, **М** — метал, **В** — вовна.

5. За ілюстраціями складіть розповідь про винайдення книжки. Розкажіть, з яких матеріалів у давнину виготовляли книжки. А з яких виготовляють сучасні книжки?

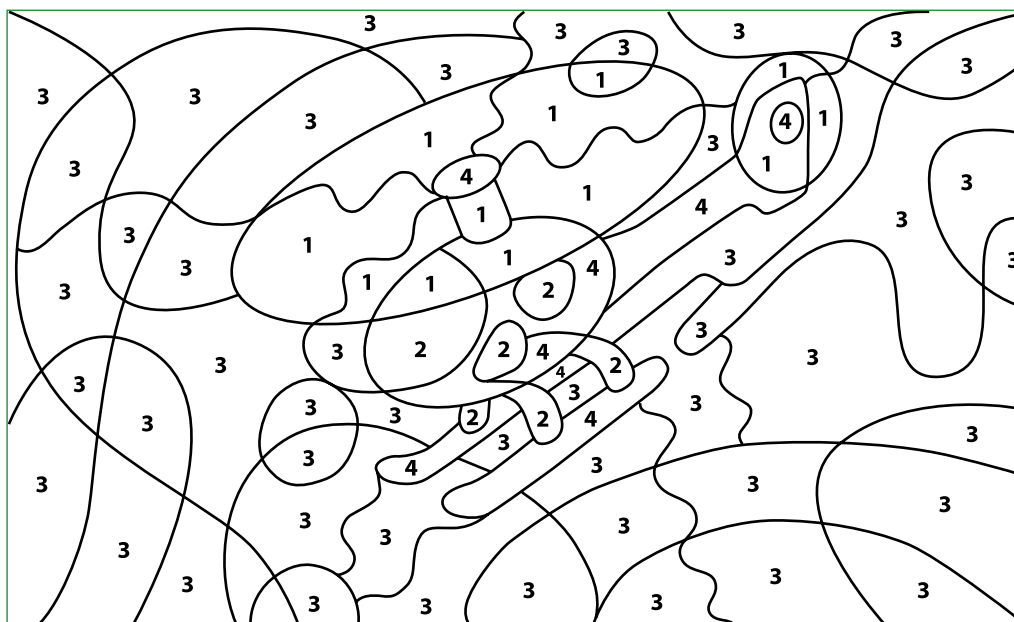
6. **Попрацюйте парами.** Назвіть фігури. Скільки їх зображено? Познайтеся, хто лічить швидше.

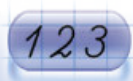
7. Розгляньте фото. Розкажіть, хто що робить. З'єднайте лініями.

8. Розфарбуйте малюнок відповідно до цифрових позначок — і дізнаєтеся, яку техніку тут зашифровано.

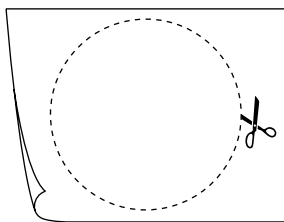

- 1 — сірий
- 2 — жовтий
- 3 — блакитний
- 4 — червоний

9. Попрацюйте групами. Поміркуйте, для чого люди постійно винаходять і розробляють нову техніку.

10. Виготуйте моделі монет. Використовуйте їх для моделювання задач.

11. У Михайлика такі монети:

У Марійки такі монети:

Скільки монет у Михайлика? Скільки монет у Марійки?

Скільки копійок у Михайлика? Скільки копійок у Марійки?

У кого з них більше монет? У кого з них більше копійок?

12. Утворіть і запишіть склади.

	о	а	і	и	у
л					
м					
н					
в					

ЩО ТАКЕ ТЕХНІКА І ЯК ВОНА НАМ ДОПОМАГАЄ В ПОБУТІ?

1. **Ранкова зустріч «Гра в ролях».** Витягніть з мішечка картку із зображенням техніки. Розкажіть про важливість техніки від її імені. Наприклад:

— Я — електрочайник...

2. Назвіть та обведіть олівцем ті речі, які використовують для наведення чистоти й порядку вдома. Які серед них є технікою? Для чого використовують інші речі?

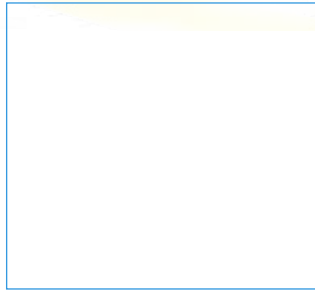

3. Закресліть «зайве» в ряду. Поясніть свій вибір.

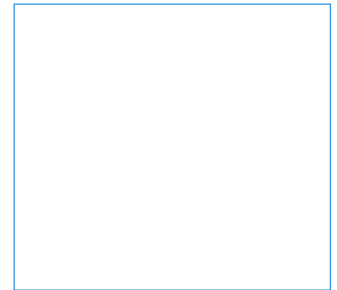
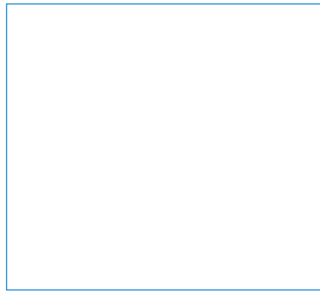

4. Відгадайте загадки. Намалюйте відгадки.

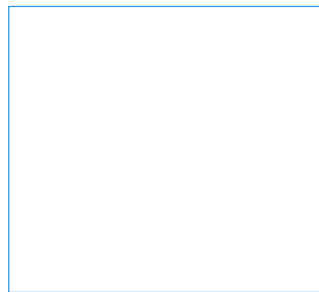
В нас на кухні – білий кіт,
Він прив'язаний за дріт.
День і нічку муркотить,
В животі мороз сидить.

Сушить він волосся всім
Теплим вітерцем своїм.

Товстопуза біла пані
Крутить одяг в барабані.

Нам показує вікно
Спорт, новини і кіно.

5. Надрукуйте літеру **Т** біля техніки, а літеру **І** – біля іграшок.

6. Поділіть слова – назви зображених предметів на склади.

ЯКА РОЛЬ ЦИФРОВОЇ ТЕХНІКИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ?

1. Ранкова зустріч «Я пізнаю світ». Відгадайте загадки.

Тиснеш кнопки — і за мить
З другом можеш говорити.

Кілобайти, гігабайти,
Папки, файли, блоги, сайти...
Знань чимало різних має,
Цілий світ про нього знає.

Скромний сірий колобок,
Довгий, тонкий проводок,
Зверху на коробці —
Дві великі кнопки.
В тебе є хороша книжка,
А в комп'ютера є

2. Попрацюйте групами. Розкажіть, що зображено на фото.

3. Продовжте ряд, підкресліть правильну відповідь.

Монітор
Принтер
Тостер

4. Яка техніка нині замінила зображені предмети? Намалуйте.

5. Розгляньте малюнки та скажіть, чиї номери є у ваших мобільних телефонах або телефонних книжках.

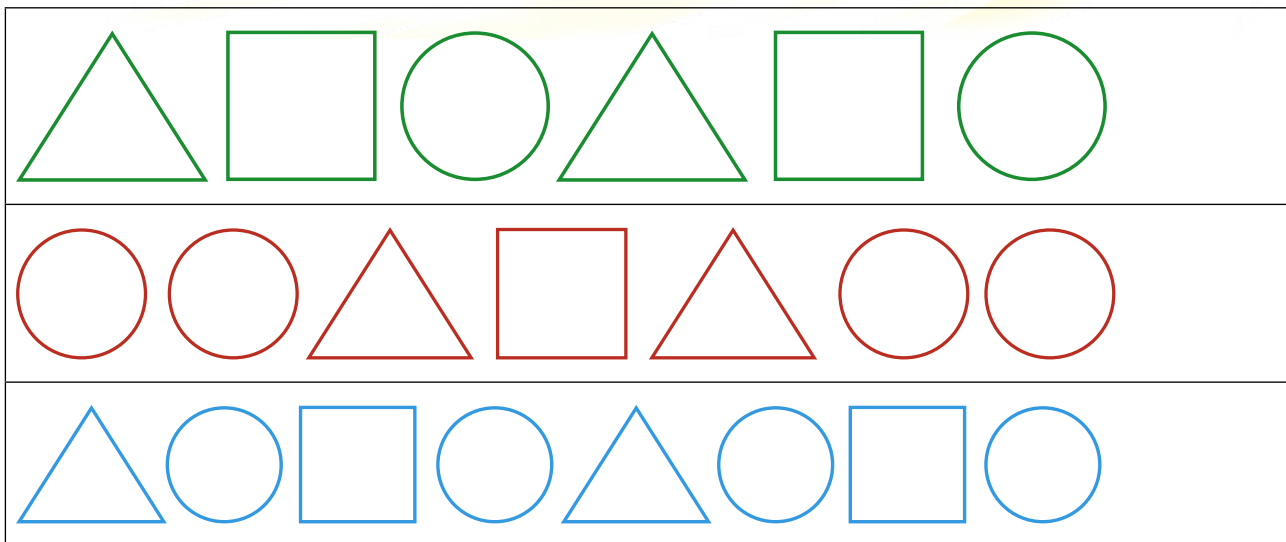
6. Укомплектуйте техніку. З'єднайте стрілочками різного кольору.

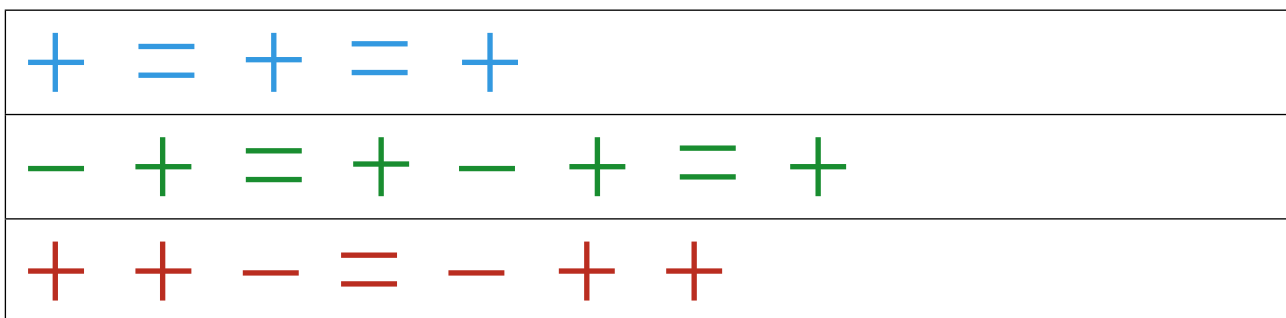
7. Знайдіть кожному предмету пару за їхньою спільною ознакою. Назвіть цю спільну ознаку.

8. Яка наступна фігура в кожному ряду? Назвіть та зобразіть.

9. Який наступний знак у кожному ряду? Назвіть та зобразіть.

10. Прочитайте слова та утворіть з ними речення.

Він _____.

Вона _____.

Воно _____.

Вони _____.

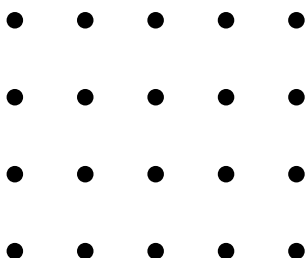
ЯК ПОТОВАРИШУВАТИ З ТЕХНІКОЮ?

1. **Ранкова зустріч «Ми і техніка».** Обговоріть, чи завжди техніка безпечна.
2. Розгляньте малюнки та позначте ✓, хто правильно використовує техніку.

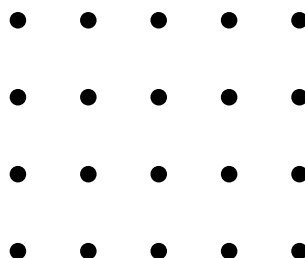

3. З'єднайте крапки так, щоб утворився трикутник:

усередині якого немає жодної крапки

усередині якого є лише одна крапка

4. **Пограйте у гру «Так — ні».** Обведіть зеленим кольором, що можна робити, а червоним — як не слід чинити.

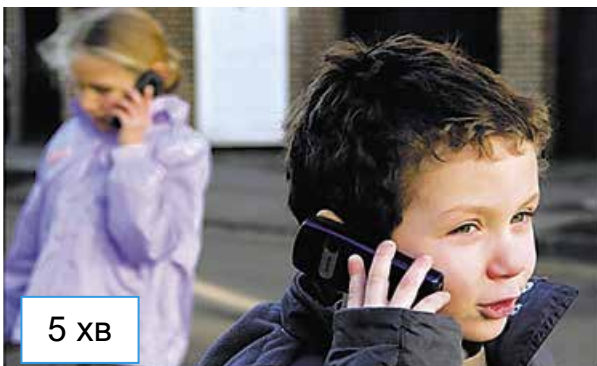
5. **Попрацюйте групами.** Розгляньте ситуації, зображені на фото, та обговоріть, хто з дітей дбає про своє здоров'я і безпеку.

40 хв

35 хв

5 хв

10 хв

6. Як діяти в разі небезпеки? З'єднайте стрілочками. Уведіть ці номери у свій телефон.

Поліція **102**

Служба
порятунку **101**

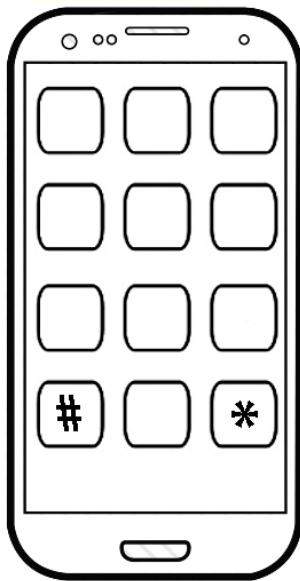

Медична
допомога **103**

7. **Попрацюйте парами.** Обговоріть одне з одним, чому потрібно вимикати електроприлади, виходячи з дому.

8. Розфарбуйте телефон та впишіть цифри. Скільки всього існує цифр? А чисел скільки?

9. Розгадайте ребуси та запишіть слова.

ВОНА

3214

ВИНА

3214

НІМА

3214

10. Виготуйте пристрій для передачі звуку за допомогою натягнутої нитки за зразком (нитка не повинна дотикатись до сторонніх речей, для експерименту візьміть нитку завдовжки 3 метри).

Такий «апарат» може передавати звуки на відстань до 15 метрів.

ЯКА РОЛЬ РОБОТІВ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ?

1. Ранкова зустріч «Я – робот». Продовжте речення.

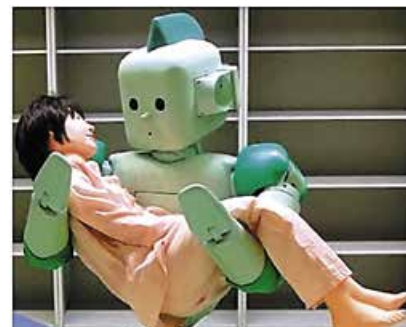
— Якби я був (була) роботом, _____.

Що ви знаєте про робототехніку?

2. Відгадайте загадку, намалюйте відгадку.

Сам – металевий,
Мозок – електричний.

Яку роботу виконують роботи на фото?

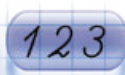
3. **Пограйте групами.** Уявіть себе роботами та спробуйте виконати команди друзів.

4. Поміркуйте, які бажання людини здійснили такі винаходи.

5. Продовжте фантастичну розповідь. Складайте речення один по одному.

Одного казкового вихідного дня в нас удома на кухні з'явився...

6. Порівняйте числа та вирази. За допомогою стрілочок «поселить» ці записи в будиночки.

$5 \square 3$

$2 + 2 \square 4$

$4 \square 4$

$1 + 2 \square 3$

$2 + 1 \square 2$

$2 \square 3$

$5 \square 5 + 1$

7. **Попрацюйте групами.** Пофантазуйте, якого робота ви хотіли б створити. Що він умітиме? Спроектуйте й виконайте модель робота з елементів конструктора або з підручних матеріалів (за власним бажанням).

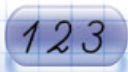

8. Придумайте і надрукуйте імена роботів із попереднього завдання.

9. Полічіть роботів на малюнку (завдання 7). Продовжте:

Один, два, _____.

Перший, другий, _____.

Гільберг Тетяна

Г47 Я пізнаю світ : експеримент. навч. посіб для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. — учасників всеукр. експерименту. У 8 ч. Ч. 2 / Тетяна Гільберг, Світлана Бойко, Ніна Павич. — Київ : Генеза, 2017. — 64 с.

ISBN 978-966-11-0884-3

ISBN 978-966-11-0887-4 (ч. 2)

Посібник «Я пізнаю світ» для 1 класу з інтегрованого курсу створено для реалізації Концепції Нової української школи відповідно до затвердженої модельної навчальної програми та навчальних планів. Він має вісім частин та покликаний забезпечити навчальними матеріалами учнів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів – учасників всеукраїнського експерименту.

Навчальний матеріал посібника розподілено за тижнями та днями. Кожна з восьми частин містить завдання до чотирьох навчальних тижнів. Частина 2 розрахована на використання протягом жовтня.

УДК 57.081.1(075.2)

Навчальне видання

ГІЛЬБЕРГ Тетяна, БОЙКО Світлана, ПАВИЧ Ніна

Я ПІЗНАЮ СВІТ

**Експериментальний навчальний посібник для 1 класу
загальноосвітніх навчальних закладів –
учасників всеукраїнського експерименту**

Ч А С Т И Н А 2

Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах

Головний редактор Н.В. Заблоцька. Відповідальна за випуск М.М. Москаленко.

Редактори М.М. Москаленко, І.В. Іванюсь.

Художнє оформлення, макет, ілюстрації С.М. Железняк.

Технічний редактор Ц.Б. Федосіхіна. Коректори Л.Ф. Федоренко, І.В. Борік.

Комп'ютерна верстка К.В. Шалигіної

Формат 84×108/16.

Ум. друк. арк. 6,72. Обл.-вид. арк. 6,05.

Тираж 8023 пр. Вид. №1918.

Зам. №

Видавництво «Генеза», вул. Тимошенка, 2-л, м. Київ, 04212.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 5088 від 27.04.2016.

Віддруковано на ПрАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»,

вул. Л. Курбаса, 4, м. Біла Церква, 09100.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 5454 від 14.08.2017.

Впроваджено систему управління якістю

згідно з міжнародним стандартом DIN EN ISO 9001:2000